

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

ГОД. I.

ИЗДАС

ТЕЧ. I.

ДМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЪ.

Неделя, 19. Іуліа.

Число 6.

1842.

СИЛА ГУСАЛА.

одъ

Борка Іоановића.

Свака травка има свою силу —
Коя чини савршенство и њено;
Свака душа има свою милу —
Коју цени к'о благо отмѣно: —
Ал' и пѣсма гибка юк'и грудей
Нузъ гуслице, којомъ слѣпци гуди,
Силно дира мимопролазеће,
И вабнимъ ји чаранѣмъ облеће! —

Сданъ иде да купуе робе
На пазаре — и вашаре явне;
Други хити съ једкимъ зубомъ злобе
Сайне слике да учини тавне;
Овай гледа како да добије —
Како зиде здания да пробије;
Онай опетъ себи самомъ предање
Мисли како да постане вреданъ: —

Но кадъ чую слѣпца вѣштог' струне
Одавати пѣсмице юначке,
Оида къ ићму одъ свудъ хрпа груне
Заборавни намѣре слабачке:
Те слушаю прађева дѣла, —
И чему є кодъ ињи' била стрѣла —
Забленути, — докъ не стану руке
На струнама пзводити хуке. —

О СВЕТОСТИ УЧИЛИШТА.

(изъ Хердера извађено)

одъ

Стаматовића.

За нашегъ времена, гдѣ скоро ништа
ни є свето, дужностъ ме моя позыва, да о
светости Училишта слово мое поведемъ. —

Свето є то, што є освећено, што є као законъ и правило утврђено, што є одъ Бога посвећено, што є жертвомъ и светымъ употребљима овѣковѣчено: дакле и иенарушишмо є.

Свето є дакле и неповредително. Што сирѣчъ се повредити и одъ никакове грѣшне руке додирнути не смѣ, зове се свето. —

Свето се на конацъ зове, што є Божеству ближе, што є и његовомъ силомъ испунијено, и у чемъ самъ духъ божествености обытава.

Дайте да видимо, како у свакомъ овомъ значају, кои су једно исто у основи својој, Училишта света места єсу?

1) Училишта су разсаднице за ображавање човечески душа. Налази л' се тако чистаја какова намѣра одъ ове? И каково светле место одъ овогъ? Света є млада душа; найвиши Ангели небесни, каже Спаситељ, єсу њене слуге, и духови бранитељи ићни на земљи. На чистомъ младомъ лицу душе дѣтињске гледају они самогъ Бога. Тежко, вели Христосъ, ономъ, кои є једно између дѣце соблазнијо. — И опетъ како се лако дѣца соблажија, т. є. повређую и кваре! Шта є внимателне одъ једре младе, дѣтињске душе? Свакиј утокъ пріима она, као каковъ вишіј налогъ, плоди мысли, или иј далъ испреда. Я не вѣрујемъ, да благословъ на ономъ, ил' у ономъ човеку почива, кои, као што Св. Писмо вели, Духа Божијега у себи опорочава. — Нека се дакле отера изъ

Училишта свака безобразность у основима, у нравствености и у вкусу; нека се протера све оно, што је лажљиво, слабачко, подло, и гадно, ма се съ каковомъ бојомъ намазало, и ма како му драго моди говѣло. Противъ духа шта више ове столѣтне моде, коя глупость, лажь, слабостию и невальялство одобрава, треба а и мораю Училишта насу-протъ да раде. И кадъ не бы нигдѣ было, то у Училиштама заиста треба да є свагда пра-вило постояногъ и здравогъ вкуса, чисте нравствености и разума. Ако се у школама чую подлости, невальялства, соблазни, онда смо пропали! Ако є у школи истина и при-стойность изгубљена, и ако се предъ мла-дымъ людма оно похвалює и за примѣръ предавля, што є низко, простачко, гад-но; то су већь истина и истый вкусъ свое послѣди прибѣжиште изгубили. Истерайте ми на полѣ оне, рекао є Христосъ, кој съ голубовима и новцима у церкви тергую; ёрь є домъ отца мoga мѣсто светињ. — Збогъ тога никакове друге, но само свете ствари у школама треба да се уче. Ёрь основи чисте науке есу свети. Своевольно шткко ђе мо-же прескочити; ёрь оне ни су своевольствомъ пронашли се. Ныова правила и основни поду-нирачи есу у светој природи, као неприко-сновени, ненарушими и свети закони и запо-вѣди. Свети су велики они духови у древио-сти, тако названи классически мужеви, а та-ко є исто свето, вѣчно и ненарушимо прави-ло истине, доброте, и лѣпоте, кој треба да се у младу душу, као вѣчито правило уко-рени. Света найпослѣ треба да буде нрав-ственост школа, како у узаймничкомъ по-штованю учителя и ученика, тако и у непо-вређеной светости ученичкогъ спрамъ сама себе поступања. Никакова распустност не треба да се жешће изобличава и више нака-зує, нежели она, кадъ се светость нравствености, ма у комъ роду нарушава или зако-пава. Иста распустност не само што сия-ност цѣле школе помрачава, него є юшть за младића правый отровъ узза цѣлый животъ

и његовъ. Ако у свачемъ другомъ младежи крозъ персте гледати треба, али у погрѣ-шкама овогъ рода нипошто; ёрь ништа ни є у једной школи соблазнителне и горе, него кадъ се увреда светомъ воспитаню, при-стойности и благородству нанесе.

(конацъ слѣдує)

ПРОРЕЧИШТЕ (ORACULUM).

(изъ Паузаніа по љѣмачкомъ преводу)

одъ

Професора Исаковића.

Лѣпа као Грација каква сѣдила є Хари-клеа подъ маломъ сѣницомъ у свомъ врту. На прекрасномъ љѣномъ лицу дубока се жа-лост показивала, велико љѣно црно око ви-сило є на облацима, образе ље квасиле су сузе, а съ ными и надимајуће се прси, кое су влажне власи покривале.

Часть є кришила руке, часть є марамомъ очи утирала, па онда жалостиво са укоче-нимъ погледомъ преко цвѣћемъ искићеногъ поля погледала.

Садъ наслони главу свою на гранище, и лежећи тако сматрала є бѣжуће облаке. Ђданъ уздисай излетао є за другимъ изъ гру-дїј љѣни, а свакї є по једна сузица пратила.

Неспокойно садъ се подигне, жалостно стане руке дизати къ небу, и са штуцаю-ћимъ гласомъ рекне: Тако рано! — Бого-ви! — тако рано! — Я умрети! у цвѣтаю-ћој младости мојој! сутра! страшно!

Са жалосћу пружи руке одъ себе. На једашпутъ сва као крпа побледи, сакрє бле-до лице у покривало свое, и одъ тежке туге викати почне.

„Полидоре!“ тако є она лаганымъ гла-сомъ говорила „Полідоре, кадъ бы се ты садъ повратіо, мене потражіо, а олтаръ, ол-таръ са крвлю мојомъ нашао боядисањ.“ Садъ као да заспи. „Ахъ! оједу л' смѣти устие мое юшть єдаредъ љему „съ Богомъ остати“ рећи! оједу л' смѣти руке ове“ — разшири руке свое, и посрне патрагъ.

„Аполлоне! свирѣпи Богови ишту одъ
мене животъ мой, мой цвѣтаюїй животъ!“
Жалоску погружена ходаše садъ горе и
доле по врту; душа иѣна, узпалѣна и устра-
вљена, образомъ смрти, скоре смрти сутра-
нѣгъ ютра, занимаше се.

У истомъ тренућу стаяла є при ружич-
номъ жбуну. Узбере одатле ружу, а чимъ є
узбере, листићи ружични преко прстю иѣны
одпадоше, и падоше на землю. „Ахъ! та
смерть ми є известна!“ повиче побледив-
ши „Падајуће лишће смрти є мое вѣстникъ.“
Тако є упрепашћена стаяла ту, а иѣне влаж-
не очице, као уковане, почивале су на
листићама ружичнимъ, на земљи леже-
ћимъ, а мысли на сутрашњој жертви. Ни
осѣтила ніе шушань купине на полу.

Гране одъ купине разгрююћи, дође
Полидоръ у вртъ. Съ Мессенске войне до-
шао є, да любезницу свою, милу Хариклею
види, и да се опеть натрагъ врати, и за ю бो-
ри. Онь ю одострагъ съ обадвѣма рукама
обгрли, и яснимъ веселимъ гласомъ по-
викне: „„моя Хариклео!““

Она є добро чула гласъ иѣговъ, она є
осѣтила грленѣ иѣгово, она є осѣтила устне
иѣгове на иѣнимъ, она є дрктала, и пала у
иѣгове руке; но јоштъ ніе смѣла лице горе
подигнути, лице, кое є бледоћомъ покри-
вено было, а ни очи, ёрбо бы све сузе изда-
ле: него наслони лице свое на прси иѣгове,
и тайно желяше, да се на войну врати.

На последку, безъ да є лице съ прсю
иѣговы подигла, запыта га: „одкуда Поли-
доре!“ И то є дрктаюћимъ гласомъ за-
пытала.

„„Съ войне нашій людій, да бы одъ срца
твогъ нову смѣлость къ бореню позаймити
могао. Диви Шпартанцы, даю намъ садъ
за иѣко време одмора. Садъ у Аргосу се
блистаю њиови мачеви. Али ће на несрѣчу
њиову осѣтити, да смо одмора имали. О Ха-
риkleo! побѣда мора наша быти; ёрь се мы
боримо за жене и дѣцу, а я за Хариклею,
да окови више на руци овой не шкрипе!““
Съ тимъ јој притисне руку на срце свое.

Хариклеа на то машући главомъ одго-
говори: „И безъ окова може човекъ несрѣ-
ћанъ быти.“

Полид. Како мыслишь то? како Ха-
риkleo? Твоє око, твоє лѣпо око плива у
сузама? — Шта ти є?

Харикл. Шта ми є? пыташь јоштъ?
Полидоре! ты си далеко одъ мене, и како
далеко? Опасностима увѣкъ обколоњъ, смрть
прати ти свакій коракъ, а я самъ овде сама,
оставлѣна — безъ обране — безъ пріятеля —
ахъ Полидоре! кадъ бы ты овде био може
быти — али тежко Шпартанцима!

Полид. Они жеle войну и смртиу про-
пастъ! Нека јимъ буде.

Харикл. На жалость, само доста ра-
но! — Но зашто си дошао, и кадъ ћешъ оп-
еть иѣи?

Полид. О томъ Хариклеа пыта? ты
пыташь: зашто самъ дошао? кадъ ћу опеть
иѣи? шта є теби? — Ты си хотѣла, кадъ самъ
овамо дошао, изъ мога се наруџиа изтрнути;
ты си твоє мокро сакривала око. Иначе,
кадъ самъ годъ долазіо, трчала ми є Хари-
клиеа, посртати ѡди радости, на сусрѣтъ;
прошавше и будуће онда се заборавило;
Шпарте онда па земљи вије было, и я, я
Полидоръ био самъ само ту: а садъ — зашто
си дошао? кадъ ћешъ опеть иѣи? — Како
Хариклео, ты сагибашь главу твою, сакри-
вашь ми сузе твоє? — Дѣвойко, зарь я не-
мамъ више срца за тугу твою? — Зарь ты
имашъ суза, кое я нетреба да видимъ? —
Иначе, кадъ самъ годъ долазіо, говорила
си: хвала вамъ! свима безсмртнима боговима!
онъ є овде! а садъ — а оћешъ јоштъ дуго о-
стати, дуго? Хариклео! шта ти є срце пре-
окренуло?

Харикл. Мое срце? Ништа, Полидоре!
Мети твоју руку овамо; оно јоштъ само за
тебе куца!

Полидоръ обувати садъ обадвѣма рукама
Харикле тѣло. „Погледай ме, дѣвойко!
око у око! и садъ ми одговори, шта мучи
срце твоје? — Ахъ! садъ текъ видимъ, шта

самъ найпре у великой радости превидіо: лице твое бледо, око твое првено и плачно! — Любезна, мила Хариклео! шта ти е? шта те мучи?

Харил. Ништа, заиста ништа! Вѣруй ми, ништа, нежели страва што те увѣкъ, да си у опасности, знамъ. Гледай само, я се смѣшимъ.

Она се силомъ насиљши; но смѣй ићи наличіо є цвѣту скоро умируће ружице.

Полид. Тако ми Богова, нє како што бы требало да буде.

Хариклеа прекине му брзо говоръ: „Послушай ме само Полидоре! Зарь нема никакве надежде, даће се война окончати, никакве надежде миру?

Полид. Миру? са Шпартомъ? Не Хариклео. Овако говоре сами они, горди Шпартанцы: — Мессеніа мора пасти, нась люде ће поубијти, жене и дѣцу ланцы робства оковати, и у стране варварске земље продати, наши домови мораю се сушити обоядисани крвлю наше невине дѣчице; цркве наше мораю се разорити, и само сурвине бытје с поменици Мессенскогъ кадгодь народа!

Харикл. Ахъ! я се страшимъ већь, да јимъ се рѣчи не изпуне. Они су нашу војску потукли, наше градове освоили. Гледай, мы живимо само юштъ у једномъ граду, као бѣдномъ останку далеко чуvenогъ Мессенскогъ народа. Ахъ! бы л' могли, я или ты, народъ нашъ спаси? бы л' могла я, лютину Богова, домовину нашу разоравајући, утишати и на болѣ окренути? — Зарь небы ты Полидоре! животъ твой радо жертвовао, онда, онда, кадъ бы смрћу твојомъ народъ твой избавити и спаси мogaо?

Полид. (смѣшићи се) Я бы животъ мой жертвовао, бы се и изъ самы руку твои отрао, и за народъ мой умрео. О я мыслимъ, да самъ већь показао, да самъ достојнь, Мессенацъ се назвати.

Хариклеа при овымъ рѣчма са великимъ побуђењемъ ићколико кораклиј горе доле одаше, после са на једаредь Полидору окре-

не, и озбильно рекне: „И ты бы на оногъ мрзю, кој животъ свой небы драговольно жертвовао, кадъ бы насть све избавити мogaо? Небы? —

Полид. О Хариклео! — гунђајуће подсмѣживанѣ пратило му є свакій коракъ — предъ странымъ вратима нека онай лежи; безъ домовине, безъ домашни Богова, безъ мира, гонѣнъ одъ освѣтожедны Богиня нека самъ по странымъ земляма, као да домовини своїй жертвовао небы животъ свой.

Харикл. (баци му се око врата) Тако, тако, Полидоре! само си тако мое горуће любови достојнь; тако, о само тако самъ я желила тебе имати! тако самъ те одъ беzmртны Богова молила, и само тако есамъ тебе достойна!“ Баци мусе на груди, и ецаше яспо. Полидоръ се на сузе ићи смѣшио, образе ѹој рукомъ гладио, и сузе ѹој покриваломъ ићи утирао.

(Продужитѣ се)

О произведенію Существителны^и Имена!

одъ
Іована Поповића.

(Конацъ изъ бр. 4.)

II. Писме је на краю имаю:

a) Све рѣчи Существителне, кое одъ собствены савршены временика производесе, и. пр. сложити есть савршень временикъ, одтудъ сложеніе; тако: спасеніе, предложеніе и пр.

b) Све одъ временика', или и одъ други' частій слова произведене рѣчи, кое бы предъ овымъ окончаниемъ писмена: б, в, д, ж, м, н, р, с, т, ш, ћ, имале, као: самолюбіе, православіе, езыкословіе, милосрдіе, подножіе, подлужіе, прибрежіе, безуміе, великолѣпіе, любомудріе, причастіе, благогласіе, нарѣчіе, подушіе и пр.

b) У рѣчма сложеными, одъ временика произведенными, кое предъ овымъ окончаниемъ, или предъ ићкимъ юштъ напредъ писменима, писме л, съ предходећимъ, или послѣдујућимъ є имаю и. п. раздѣленіе, о-

предѣлениe, обиженiе и пр. по несложена подпадаю подъ пређеречена правила, и пишу се или са *ѣ*, или *ie*, по свойству временника, одь коєгъ се производе и. п. дѣленiе, явленiе; ербо дѣлити есть несавршень; а явили савршень временникъ. Мѣстоименiе пише се са *ie*.

г) Многи временницы не могу оваковыми начиномъ произвести Существително; но овадъ у кратко нѣкима приведеныма слоговими, као: *ба*, просба, одь просити, *ва*, молитва одь молити, *ме*, сѣме одь сѣяти, *ело*, одь ести; такођерь и одь прочи' частiй рѣчiй, као: *икб* ученикъ одь ученъ, ость мудрость одь мудрый, *ска* войска одь воинъ (войникъ), *ца* десница оль десныiй. Це понайвыше нѣко у речма умалѣниe означава и. пр. *пиленце*, *ягићице*. *Ина* или *ара*, или *ите* изражава нѣко уничиженiе; и у коимъ рѣчма у корену налазисе г: *мѣнясе на ж*, а *к на г*, и. п. *ручерина*, *людескара*, *ножурина*, *дериште* и пр.

д) Благогласiя ради, кадкадъ се и коренина писменна премѣняю тако и. п. не каже се єданацъ, но єдицацъ, не єданистено, но единствено число; кажемо рећи и быва рѣчъ. Особито писмена *с з х*, укореннымиа рѣчма находећа се, премѣняю у произведеню с *и х на ш*, *а з на ж*; но при писмену *с*, мора се то точно наблюдавати у Существителными одь временника' произведенными, у прочима пакъ може се, и задржанѣмъ коренинога писмена *с*, или премѣненiемъ на *ш* произвести; писмена *з* и *х* свагда се мѣняю, као што є речено, и. пр. *пасче*, или *пашче*, *гусче*, или *гушче*; по повышенiе, пониженiе, површай и пр.

Примѣтба. Колико се пакъ годъ може, корень рѣчiй у произведеню задржати треба.

МЫСЛИ МАХОМЕДАНАЦА О ШТИЛУ.

И кодъ Махомеданаца такођерь налазе се противорни видови Естетике. Какавъ различанъ вкусъ они у обзиру лѣпога начина

писаня показую, преповѣда намъ Ботта у своiй недавно изданой книгы „Relation d'un voyage dans le Yemem.“ „Шахъ Хассанъ“ вели Ботта „врло се є зачудio, кадъ є отъ мене, као Еуропейца, Арабско писмо добио, а јоште већма се є зачудio надъ простињъ моимъ штиломъ. То бы велико претијство, рече ми, Еуропеаца было, кадъ бы само оно писали, што къ ствари принадлежи. Мы наше мысли подъ брегъ фраза закопамо, и онда бокоре цвѣћа на иѣга проспемо. Овако Шахъ Хассанъ. — Сасвимъ другче Хуссeinъ Ефенди, Савѣтникъ одь Ходайда, о томъ говори. Овай ми похваливаше красно воспитанiе и духъ Ибраима Паше; и за знакъ иѣгове красоте у писаню рече, да се иѣгова писма весма тежко разумѣти могу.“ Заиста находите се и кодъ насъ многи, кои єднако са Хуссeinъ-Ефендиомъ мысле, кадъ о людма бесѣде, кои — као што и Ибраимъ Паша — деспотично съ хрпомъ учности свое владаю. И ова ученость често се у ничемъ другомъ не састои, него у вѣштини, слабе мысли подъ „брегъ фраза закопати, и гробъ цвѣћемъ посугти.“

ДОПИСИ.

1.

У Земуну 6. Јула 1842.

Вы сте лѣпымъ стуломъ и езыкомъ писати почели, а правописанiя држите се оногъ, кој єдино савъ нашъ отличиј народъ одобрава. Тако треба. Г. Шаффарикъ писао є ученомъ єдномъ Србину у Бѣограду, и каже му, да онъ за добро налази, да се Србљи одь славенскогъ свогъ езыка у свему, а и у правописаню не удалю. (1) А и зашто бы мы безъ нужде нове речи ковали и одь славенскогъ се езыка тимъ удаљавали? Ил' заръ има јошть какавъ

1) Мы смо о овомъ писму приватно извѣсћени. У иѣму се овай славный мужъ чуди, и по нашемъ миѣни право: зашто се Срби толико о правопису препишу, а чрезъ то стварь т. є. народну литературу занемарую. Истинा, препоручује Славенскiй правописъ, али не съ намѣромъ, да Срби при иѣму остану; него да се ињиме за садъ служе, докъ време не доће, кадъ ће дружтво учени Србля Србскiй устроити и опредѣлiti.

езикъ ореографио, коя се безъ учения — као што бы то наши гдѣко млади Србъ хотѣли — научити може? Ил' в можетъ бытъ Вукова таква? Што се пакъ кована речй тиче, велика е кодъ наше жалостъ, што наши Писатели никако икнеду за мудре оне речи древногъ єдногъ старца да знаю, кое вели „*Doctorum verba nulla sunt publica, suis intentantur. Et id quidem commune omnium fere est argumentum.*“ (2) — Тако тай старацъ вели, а наши Писатели изврѣу и преокреѣу и оне славенске речи, кое су вѣкъ у народу познате, и тако рећи, у Србству право гражданства вѣкъ придобыле. Тако и пр. єдномъ иевала „*vtechenie*“ — него каже „*уливи*“ — Забадава му човекъ каже, да уливати значи иѣмачки *einföhlsten*, онъ хоће „*Empfinß*“ да се зове „*уливи*“ Другій опетъ преводи *Interesse* са „*dottičanje*“ и т. д. Таквимъ ће начиномъ и кодъ наше скоримъ до тога доћи, да ће свакій писатель свой собственныи речникъ имати. (3) — Овай часъ дође намъ овамо Нь. Высокопреосвященство Архи Епископъ и Митрополитъ Бѣоградскій Г. Петъ Јовановичъ. Ноћасъ ће на пароплову доле къ Мехадин отићи, гдѣ иамѣрава кой данъ у тамошњимъ топлицама провести. — До краткогъ времена послат' ћу Вамъ описание стана нашии школа у протопресвтерату Земунткомъ — число учителя и ученика — число притомъ народа — цркві и школа. Я се надамъ, да ћеду Вамъ таково што и изъ други протопресвтерата доставити, (4) па намъ онда неће нужде быти изъ иѣмачки Новина недостаточна извѣстія о стварма нашимъ подъ готовъ новацъ прїмати.

Петръ Феодосиевичъ.

2.

Садашић Станѣ Србскогъ Театра у Бѣограду.

Одь кадъ є Нѣгова Съѣтлость Князъ у Топчидеръ отишао, све се манѣ и манѣ Театръ посећуе.

2) Ово мыслимо, да се башь о тако названомъ Славено-Сербскомъ езику казати може. Даиашили литератори куне рѣчи изъ уста народа, а не изъ књига, кое су учене главе написале. Ако ли у народу кое потребите рѣчи нема, то се узима изъ нарѣчія славенскага т. є. црквенога, ако пакъ ни у овомъ нема, то изъ когъ другогъ славенскогъ, и. пр. Рускогъ, Ческогъ или Полячкогъ, па сходи нашемъ езику посрби. Ни є л' тако? — У.

3) Баремъ бы онда лакше изъ више сданъ стаљни, и то критични испословали.

У.

4) Радостно подобињомъ саставцима листове наше уступамо, съ тимъ радје, што о нашимъ школама засадъ јошъ толико знамо, колико ишишта.

На врућину гледаји могли бы казати, да є и поштка стварь у Театру обстати; али овде се на то ићи мора, да се тако полезно заведеније одржи; и кадъ узмемо, како Бѣограђани неуморио тако названий енглезкій концертъ пооде, не можемо се задржати, да одъ срца не узданемо. О Србъ, Србъ, кадъ ћете престати туђе уважавати и подномагати, а свое презирати! Сви народи сматраю Театръ као найприкладнији способъ образованія; а вами є повольніе гледати, како се безпосличари на коньма преврѣу, него такову забаву имати, гдји є и наука прикопчана. Особито є примѣтбе достойно, да Бѣограђани не радо чую, кадъ се какво дѣло на Театру повторава, а при концертку и мало њемъ досадно ѕе по петъ и шестъ редіј едину исту стварь, съ малымъ само некимъ изменама, гледати. — Познато є, да є Паша забранјо такова дѣла представљати, гдји су Турци помешани. Свакій може лако забранявати, ако га другій слуша; но мы држимо, да є ова стварь већа, него да бы є самъ Паша решити могао. Више бы се дакле обштой ствари помогло, да є Србско Правителство искало, да се ова стварь Порти найпре на разсмотреніе предложи. Нашло бы се може быти тамо людій, коимъ ово не бы тако зазарно было, као што се наши Пин. Иначе, ако овако поће, можемо дочекати, да ће людма забранјено быти и народне оне песме певати, гдји се о Турцима споменъ чини, пакъ онда — јо и куку са Срблыми, и ињовомъ народносу!! —

(изъ пріјательскогъ листа)

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а) Србске.

„*Шѣдреніе на подкнзъ Катихетическаго Наставника въ Училищахъ.*“ 8. ст. 15.

Ово неоцѣнимо дѣлце Нѣ. Высокопреосв. Г. Епископъ Будимскій Платонъ Атанацковићъ посветио є свештенству свое діещезе, коимъ га ободрава къ марљивому преподаваню катихетичне науке. Мы желимо, да исто доволно помнъивы читателя, а и послѣдователя наће. Ако православно свештенство архипастирскомъ савѣту, у книжици овой мудро изложеномъ, слѣдовало буде, то нимало не сумнимо, да ће съ настављеніемъ катихетичне науке у многомъ, и сваковретномъ обизу болѣ одсадъ ићи.

Ruže i Tárnje. Pесme od Ljudevita Vukotinovića. У Zagrebu, tiskom Gr. Župana, с. кр. ров. knjigotiskara i knjigotárgca. 12. стр. 160.

Г. Вукотиновић и при изданију ове књиге не може иначе, него съ Phœbe fave! поздравити. Кодъ мало є людій талентъ и значај тако споенъ, као кодъ ића. Нѣгове пѣсни, кое му унутарности пред-

ставляю, пуне нась дивљеніемъ и любавю. Єзыкъ изражава узвышене мысли. Онъ є благороданъ, си-
ланъ, одѣчанъ. — Книга раздѣлена є на четыри стране: I. Таласи живота. Овде изражава Г. списателъ различна чувствованія, коя му у животу душу и срце гибаху. Каково племенито мышленіе и редкій патріотизамъ одушевлява груди Г. Вукотиновића, некъ за примѣръ служе слѣдѣће рѣчи:

„Душманъ мысли, куша, ради, скуе,
Гдѣ што може, чини и послуе.

Зарь је тмина, юшъ несвану данакъ?

Тако л' дубокъ быти ће нашъ санакъ?

Докле други живу у свѣтлои,

Мы заспане бришемо си очи;

Докле други книга сто читаю,

Наши листи нит' слова неимаю!

Када рода ясному имениу

Прети облакъ ударити сбну;

Када жеди вуокладци щю

Туђу крви, кое нит' несмію;

Кадъ се змаи ките гравомъ лава;

Тада мора устать честна слава,

Разиграти мора све Словине,

Да ѹимъ име, да ѹимъ честь несгине!

Домовини падшой само єдину

Моќ' є ставит' надгробницу вредну,

Пуну кости, крвлю наслакану,

А другчє боиште названу...

Судбина то зарачунат' знаде,

И кадъ єдномъ плаћати настаде,

Они, кихъ мачь прѣ крвио боде,

Дрхтат' хоће ко шиба средъ воде!...“

II. Успомена младобытности. У овомъ раздѣлку находите се различните любавне пѣсме, као и п.

„Прамалећа све любости,
Све разкоши, све радости,
Ко шећеръ су безъ сладности:
Моју любу Вышњи створи
Пре нег' небо юшъ отвори....
Да свемъ свѣту съ њомъ говори:
Нут' анђелске чете мое
Првый воћа вами то е!...“

Раздѣлакъ III. Успомена стародавности садржи иѣколоико лѣпы повѣстница — балада изъ историје Хрвата и Србаља. Найпосле IV. Зимскe мысли узвышену сву досадашню хвалу, коя є Г. Вукотиновића постигла. Искренимъ, иелицемѣрнимъ, пламенимъ, до граница праведности разширенымъ родо- и домолюбѣмъ поджижу оне срца свакогъ читателя, особито младежи, на кое изображености оснива се сва срећа народа нашегъ. — Заиста никто книгу ову изъ руке оставити неће, а да се изъ ње чиме не забави, чemu пенаучи, и на што не побуди!

б) Руске.

Четыри мѣсяца въ Черногорії. Сочинение Ковалевскаго. Санкт-Петербургъ 1841. 8.

Книжница ова є одъ особите занимивости, ако и има иѣшто погрѣшака. Приключена юй є ма- па по истомъ Г. издателю, кои є Црну Гору и преко и уздужъ обишао, начинића. Само шкода, што имена на љвой збогъ нечисте штампе, врло се тежко читаю, а многа се нити читати немогу. Чуемо, да Г. Чеквић нову, болю машу къ изданю сготвљава.

в) Ческе.

Čechoslowan, ћili národnj gazyk w Čechách, na Moravě, we Slezku a Slowensku. Od Františka Cyrilka Kampeljka. W Praze 1842. U Pospjšila.

г) Полячке.

Wyjatki z powtórnej podrózy do Włoch, przez hr. Ant. Karsnickiego. У Лвову.

Како ову Полячку, тако и гориу Ческу новоиздану книгу мы юшъ у рукама имали иисмо, зато и не можемо мићише наше изразити. Али о вредности љировой довольно намъ ємчи већь позната способность Г. Г. Списателя.

СВЕ СЛАВЕНСКЕ ВѢСТИ.

У Познанию (Posen) саставило се є „Дружтво помоћи Наука,“ подъ управљенијемъ Дра Марциковскога. Одъ владе є већь потврђено. Оно за цѣль има — подпомагати учећу се сиромашну младеж у каквойгодъ струци науке. На то су определени годишни принсеци, и већь є подписано иѣколоико хиљада талира у сребру.

У истомъ мѣсту отворенъ є другъ малога свеучилишта, одъ три одсѣка: филозофіа лѣни знаностій, одъ Дра Либелта; старине Славенске, особито Полячке, одъ Морачевскога; енциклопедіа права, одъ Крутхофера; експериментална хеміа, одъ Дра Матецкога. Све ове науке предаю се на полячкомъ језику, у особитој за ту сврху одређеной дворани у палати графа Дзалыускога. (Casopis českého Museum.)

ДОМАЋЕ ВѢСТИ.

Н. ц. и кр. апост. Величество достајало є, кр. унг. Надворногъ Коморника, Фр. Шкултети, на властиту прошију, после 50-годишње службе, съ уступљенијемъ подпуне плате у заслужено становище поставити.

Н. ц. и кр. апост. Величество благоизволило є, за регулиранѣ Дунава на Будимской и Пештанской оболи и за устроеніе пристаништа на Пештанской сарани, именовать єдину депутацију подъ предсѣданjemъ графа Валентина Тереки. Ова ће се депутација, у свезу съ Пештанскомъ градитељномъ комисијомъ, о томъ савѣтовати са Млѣтакимъ управ-

вителѣмъ родительства Г. Палишаномъ, вitezомъ желѣзне круне, и съ ц. кр. надворнымъ градителюнотъ рачуна савѣтникомъ, вitezомъ Фердинандомъ Митишъ.

Высокославни крал. мѣстозаступни савѣтъ достајо є Г. Георгіј Петровић, Сл. и кр. вароши Сомбора Фишакала и намѣтниотъ директора грчко-несѣдињи народни школа у окружю Бачкомъ, наименовати правымъ директоромъ Препарандије у Сомбору.

Нѣгово Высокородије ц. кр. Совѣтникъ, Меценасъ Србскій Г. Сава Тюлюї отъ Кевернеша 15. т. м. присѣћо є амо у Пешти.

Пожунъ. Друштво овдашнѣхъ Жидовскогъ Касина, да бы са своимъ утѣловлѣніемъ (corporatio) юшь племенинти тежиу скончало, оснива садъ хранилиште за дѣчицу своего вѣроисповѣданія.*)

*) Ову вѣсть понайвише зато саобщавамо, да се поведе рѣчъ о томъ: како бы и мы Срби и. пр. у Новомъ Саду, Сомбору, Панчеву, Земуну, Митровици, Кикиди, Меленци, Осѣку, Бечею и т. д. подобно заведение за нашу дѣчицу основати могли? Добра є вѣнь, да и мы озбѣльно о нашемъ благостоянію мыслити и дѣлати почиемо. Дѣчица су нѣжно билѣ човечества; ово треба, — ако нежелимо, да намъ се поквари, одивлячи, осуши, — нѣговати, закланити и одхранявати. Къ тому є нужно заведение, у коемъ ће се човекъ за човека изображавати. Вѣнь и Жидови добротворну човечности десницу на малу свою дѣчицу простирао; оснивао хранилиште за свою дѣчицу: Мы Срби, коима су сва средства у руку, юште не участвујмо при подобнимъ, човечество хранећимъ, заведенијама! Родители — отцеви и матере Србске — колико брига и неволя имате съ дѣчицомъ, докъ до школе само дорасту? Дѣте, одъ нарави несташно, — трчи по улица, вера се по тараба и дрвы, коини га поизле, разбие главу, сломи руку, ногу, остане богаль: — како вамъ се на то срце цѣша? Ништа одъ овога не бы било, кадъ бы дѣте, чимъ ногомъ пође, у хранилиште дали. У хранилишту дѣте вамъ є не само одъ подобни несрѣћи догађаја спасено, него се и усађује у њега сѣме човечности, сѣме морала, сѣме будуће изображености. — За ово истина потребите су жертве — — Али кадъ помислимо, колико се у тартанъ потроши новаца, заиста можемо, а и дужни смо (ерь намъ Богъ заповѣда) штогодъ и за благо дѣце наше жертвовати!

Ово некъ за сада текъ мимогредъ речено буде. Првомъ приликомъ говоритѣмо обширно о изображенавању народне наше младежи. Рѣчъ у свое доба речена много пруди.

у.

Листъ овай излази два пута у седмици, свакогъ Четвртка и Недељи, Четврткомъ на по табака съ образомъ ношива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакој ц. кр. пошти съ полгодишњомъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскогъ Скорочече, находећој се при учредничству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) №г. 349.

ПУТЬ ПО СВѢТУ.

У Енглезкой, особито кодъ народа, кои одъ рукодѣлія живи, така сиротиня, а изъ ове происходећа гладъ царствує, да се сваки дань по фабричнимъ варошима многа мртва тѣлеса, која су одъ глади скапала, наизле. Не давно у једној скупштини ови руководѣлци заключили су, да ини три хиљаде отиду у Лондонъ, где никакве насиљости чинији неће, него кадъ већ є одъ глади умрети морају, то же баремъ предъ очима Краљице Викторије и ићи Министера животъ окончати. Ето живота у извиканој богатој Енглезкој!

У Улми є садъ заведено друштво съ торжественнымъ и изобильскимъ штатутима, кое ће коњско месо да еде. Добаръ тѣкъ! (апетитъ)

Тексанскій конгресъ издао є законъ, по коемъ свака женска, која се у опредѣлено време за грађанина републике уда, награду одъ 2982 ютра земље добија.

СМѢСИЦЕ.

Найвећа соба на свѣту є школа яшена у Москви, која є 500. стопа, 10. налаца дугачка, и 138. стопа широка. Варошки при дворъ у Падуи, кој се обично за найвећу дворану држи, само є 240. стопа дугачакъ, и 80. стопа широкъ.

У ићамајкој садъ има 175. миља готовога, и 176. у послу находитећи се желѣзнатъ пута. На стотаљне путове већ є потрошено 30,940.000. талира.

Цѣна ране у Пешти 17. Јуліа. Грошић. 6. вр.

	найбољ	средњи	лоше
Пшеница	185	175	165
Наполица	148	145	140
Рађа	120	117	115
Счамъ	92	88	85
Зобъ	83	88	77
Проя	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	122	120	—
Св. меса једна фунт.			

Станъ Дунава.

16. Јуліа 6' 10" 3" — 17. Јул. 6' 5" 6" — 18. Јул. 6' 0" 3" — (надъ 0.)

Ако се юшь кои родолюбацъ на листове наше препнумеријати жели — нека изволи похитити, докъ смо у стану са свима екземплярима служити.